פרחי כהונה אמרי אין התם דלא מטו למעבד עבודה קרי להו רובים הכא דמטו להו למעבד עבודה קרי להו פרחי תנן התם [א] בשלשה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש בבית אבטינס ובבית הניצוץ ובבית המוקד והלוים בכ"א מקומות [יא] ה' על ה' שערי הר הבית ד' על ד' פנותיו מבפנים ה' על ה' שערי עזרה וד' על ד' פנותיו מבחוץ אחד [ב] בלשכת הקרבן ואחד בלשכת הפרוכת ואחד אחורי בית הכפורת מנה"מ אמר רב יהודה מסורא ואמרי לה במתניתא תנא דכתיב [1] למזרח הלוים ששה לצפונה [א] לוים ארבעה לנגבה לוים ארבעה ולאסופים שנים שנים לפרבר למערב ארבעה למסלה שנים לפרבר אמרי הני כ"ד הוו אמר אביי ה"ק לאסופים שנים (ב') אכתי עשרין ותרי הוו היאך דפרבר חד הוה ואחרינא בצוותא הוא [ב] דאזיל ויתיב גביה משום דקאי אבראי [ג] מאי לפרבר אמר רבה בר רב שילא כמ"ד כלפי בר ואב"א לעולם כ"ד כדכתיב תלתא מינייהו דכהנים ועשרין וחד דלוים והא הכא לוים הוא דכתיב [ג] כר' יהושע בן לוי [ג] דאמר ריב"ל בכ"ד מקומות נקראו כהנים לוים וזה אחד מהן [2] והכהנים הלוים בני צדוק: חמשה על חמשה שערי הר הבית וארבעה על ארבעה פנותיו מתוכו ה' על ה' שערי עזרה וארבעה על ארבעה פנותיו מבחוץ מאי שנא הר הבית דעבדינן מתוכו ומאי שנא עזרה דעבדינן מבחוץ אמרי הר הבית דאי תמה ובעי מיתב [ד] יתיב אמרינן מתוכו עזרה דאי תמה ובעי למיתב לא מצי יתיב [ד] דאמר מר [ג] אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד [ה] אמרינן מבחוץ אמר מר ה' על ה' שערי עזרה וה' שערים הוא דהוי בעזרה ורמינהי [ה] [ד] ז' שערים היו בעזרה ג' בצפון וג' בדרום ואחד במזרח אמר אביי תרי מינייהו לא צריכי שימור רבא אמר תנאי [י] היא דתניא אין פותחין [ה] מי"ג גזברין [ו] ומז' אמרכלין ר' נתן אומר אין פותחין מי"ג גזברין כנגד י"ג שערים דל חמשה דהר הבית פשו להו תמניא דעזרה אלמא איכא תנא דאמר תמניא הוו [ו] ואיכא תנא דאמר שבעה ואיכא תנא דאמר חמשה הוו: לא היו ישנים בבגדי קדש כו': [ז] שינה הוא דלא אבל הילוך מהלכים [ז] שמעת מינה [י] בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן אמרי הוא הדין דאפילו הילוך נמי לא והא דקתני לא היו ישנים משום דבעי למיתנא סיפא אלא (א) פושטין ומקפלין ומניחין אותן תחת ראשיהן קתני רישא נמי לא היו ישנים [ח] והא גופה קא קשיא ומניחין אותן תחת ראשיהן ש"מ בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהם [ט] אימא נגד ראשיהם [ח] אמר רב פפא [ח] שמע מינה תפילין מן הצד שריין ולא חיישינן דלמא מיגנדר ונפיל עלייהו ה"נ מסתברא דכנגד ראשיהן דאי אמרת תחת ראשיהן נהי דניתנו ליהנות בהן תיפוק ליה משום איסורא דכלאים

הניחא

אמרי התם. גבי שמירה דלא מטו למעבד עבודה שלא הגיעו לעשות עבודה כגון פחותים מי"ג [ט] שנה קרי להו רובים כלומר נערים הכא דמטו למיעבד עבודה שכל אותם שישנים שם בבית המוקד ראויין לעבודה דבשביל כך הם ישנים שם כדי שיהיו מזומנים למחר לעבודה ביום עבודתם דכל משמרה מתחלקת לו' בתי אבות כנגד ששת ימי שבוע ובשבת עובדין כולן ביחד וחולקין ביחד קרי להם פרחי בחורים שלא הגיעו עדיין לכלל זקנה: **תנן התם.** במס' מדות (דף לד.): **והלוים בכ"א מקומות ה' על ה' שערי הר הבית.** ה' שערים שהיו לו להר הבית כדתנן במסכת מדות [שם]: **ארבעה על ארבעה פנותיו מבפנים.** פנות אנגל"ש [י] למקום שכלה החומה ומתחלת חומה: [יא] **ה' על ה' שערים.** שהיו לו. ולקמן פריך משבעה שערים שהיו לעזרה דתנן במסכת מדות (שם) ומסיק לה שפיר: **וארבעה על ארבעה מבחוץ.** [מבחוץ] קאי בין השערים בין הפנות. ולקמן מפרש מאי שנא: הר הבית היה ה' מאות אמה על ה' מאות אמה ובכלל אותו חשבון היה חשבון העזרה מאה ושלשים וחמשה על אורך מאה ושבעה ושמונים. ובמסכת מדות [י] מפרש היכי הוה הר הבית חמש מאות אמה על ה' מאות אמה רובו מן הדרום שני לו מן המזרח שלישי לו מן הצפון ומיעוטו מן המערב והכי פירושו העזרה היתה באמצע הר הבית אלא שלא היתה ממוצעת מכל וכל דרוב הר הבית בדרומו של עזרה שני לו מן המזרח כלומר הר הבית מתמעט מכל צדדיו דרובו היה בדרום עזרה ושני פחות היה בו אצל מזרח ועוד שלישי פחות מן הצפון ועוד פחות מן המערב אחורי בית קדש הקדשים: **מנא הני מילי.** דבעינן כ"א שומרים בכ"א מקומות: **במתני' תנא למזרח הלוים ששה לצפונה לוים ד' לנגבה לוים ד' וגו'.** קרא במשכן כתיב בימי דוד בדברי הימים וקא מני קרא את השומרים שהיו שומרים את המשכן ובקרא לא נחית למנין כהנים ומדחשיב לוים כ"א ללמדנו שבכ"א מקומות היו דאי בחד מקום (ב) היה מיירי אמאי בצד מזרח ששה בתרי סגי ומשום לוותא בחד מקום הוי שומרים אלא ודאי ה"ק למזרח לוים צריך ששה [יב] (וכולה) מקומות וכן כולהו: **אמרי הני כ"ד הוו אמר אביי ה"ק ולאסופים שנים.** כלומר קרא דקא חשיב שנים בשביל סוף פסוק כפל את לשונו כאדם המדבר וכופל את לשונו וה"ק וללשכות התוספות במשכן שנים שנים יהיו בכל עת אחר כך הוא אומר לפרבר למערב ד' למסלה שנים לפרבר ומעיקרא כשהקשה הש"ס כ"ד הוו היה סבור דשנים לא לשון כפל אלא דוקא ומתרץ דודאי לאו דוקא הם דא"כ היה לו לכתוב ארבעה ולמה יכתוב שנים שנים אלא ודאי כפל לשון כמו שפירשתי: **ואכתי כ"ב הוו היאך דלפרבר חד** [יג] **הוא אידך משום לוותא הוא דאזיל יתיב גביה.** אבל למערב לפרבר ד' [יד] דלא בעי לוות שהרי ארבעה הן באותה רוח ואין כל אחד צריך ללוות שהרי חבירו שומר באותו צד אבל הכא אותן שנים דקחשיב קרא האחד בשביל לוות שולי"ץ בלע"ז: **כמ"ד כלפי בר: ואיבעית אימא.** קרא

דקחשיב ב' ב' דוקא כתיב ולא כפל לשון וגם שנים לפרבר: **ותלתא דכהנים.** והשאר של לוים. ויותר משלשה לא מצינו לרבויי גבי כהנים דלא מצינו בכהנים יותר מג' שמירות דכתיבי [כ] שומרי משמרת למשמרת: **[בכ"ד מקומות כו'].** וילמוד סתום מן המפורש: **וזה אחד מהן.** זהו מפורש מכוון לכך נקיט ליה במילתיה: **מ"ש הר הבית דעבדינן שמירתן מתוכן.** בין הפנות בין השערים: **ומ"ש עזרה דעבדינן שמירתן מבחוץ.** בין השערים בין הפנות עזרה: **דאי תמה.** כלומר היה עייף מלעמוד לא מצי יתיב: **דאמר מר כו' עבדינן מבחוץ.** דאי הוו מתוכן לא מצי יתבי וא"א לעמוד כל היום: **אמר אביי תרי מינייהו לא בעי שימור.** לוים דהא כהנים בג' (ג) שמרי להו ומה ניהו שער בית המוקד ושער בית הניצוץ ובחשבון הז' שערים קא חשיב להו מתני' דמדות (דף לד.): **ומז' אמרכלין.** שרי הכל כלומר ממונין אף על הגזברין: **ר' נתן אומר אין פותחין מי"ג גזברין כנגד י"ג שערים.** גזברין הם השוערים וזהו הלשון נמי איכא בספרי וכו' ור' [ל] נתן היא ופרושי קא מפרש לה למה היו י"ג. ואותם ב' שערים דהוה בבית המוקד חשבי להו כחד הואיל וגבי הדדי הוו קיימי אלמא איכא מ"ד תמניא הוו ולדידיה קרא דוקא בלוים כתיב ולא בכהנים: **אלמא איכא למ"ד תמניא הוו.** ותלתא תנאי ניניהו: **שינה הוא דלא.** שמא יפיח בהן וגנאי הוא לבגדי קדש: **אבל הילוך מהלכין בהן.** אפילו שלא בשעת עבודה: **ש"מ בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן.** שע"מ שיהנו בהן אפילו שלא בשעת עבודה הקדישום מתחלה ותנאי ב"ד הוא ופלוגתא היא במסכת יומא (דף סט.): **הוא הדין דאפילו הילוך נמי אסור והא דקתני לא היו ישנים משום דבעי למתני סיפא אבל פושטין כו'.** איירי באיסור שינה: **ש"מ בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן.** מדקתני תחת ראשיהן: **אלא אימא נגד ראשיהן.** [אצל ראשיהן]: **אמר רב** (ד) **פפא ש"מ תפלין מן הצד שריין ולא חיישינן דילמא מיגנדר ונפל עלייהו.** כלומר מדשרינן איסורא דאורייתא דהיינו בגדי קדש דאסור ליהנות בהן שלא בשעת עבודה ואף על פי כן שרינן ליה להניח תחת מראשותיו שלא כנגד ראשו ולא גזרינן שלא יתגלגלו ויבואו כנגד ראשו ונמצא מועל ובא לידי איסורא דאורייתא שמע מינה תפלין מן הצד מותר להניחן בין כר לכסת שלא כנגד ראשו ולא חיישינן דילמא מיגנדר ונפיל עליהן והוי איסורא דרבנן דדמי לבזיון שיהא ראשו מונח על התפילין כלומר מדשרי דבר שיוכל לבא לידי איסור דאורייתא כ"ש דאית לן למישרי איסור שאין יכול לבא אלא לידי איסור דרבנן: **ה"נ מסתברא דכנגד ראשיהן.** קחשיב דאי ס"ד תחת ממש נהי דניתנו ליהנות בהן ומש"ה מותר לישן בזמן שהן תחת ראשו ואיסור שמא יפיח בהן לא הוי אלא בזמן שהוא לבוש דאז הוא גנאי אבל אם הן בין כר לכסת ליכא איסורא דשמא יפיח: **תיפוק ליה לאסור משום בגדי כלאים.** וה"נ יכול לתרץ לעיל כשתירץ ה"ה דאפילו הילוך נמי לא ואיידי כו' אלא שיוכל לדחותו כדדחי ליה הש"ס לקמן:

הניחא

מסורת הש"ס

א) [מדות פ"א מ"א], ב) זבחים נה:, ג) חולין כד: יבמות פו: בכורות ד., ד) סוטה מ: מא: סנהדרין קא: [יומא כה. סט: קדושין עח:], ה) [מדות פ"א מ"ד יומא יט.], ו) שקלים פ"ה ה"ב ע"ש [ע' תוס' כתובות קו. ד"ה שבעה], ז) [יומא סח: ע"ש], ח) יומא סט. ע"ש, ט) [עי' מל"מ בית הבחירה פ"ח ה"ה], י) [דף לד:], כ) [במדבר ג], ל) [בספרי וכולה ר' רש"ש],

תורה אור השלם

1. לַמִּזְרָח הַלְוִיִּם שִׁשָּׁה לַצָּפוֹנָה לַיּוֹם אַרְבָּעָה לַנֶּגְבָּה לַיּוֹם אַרְבָּעָה וְלָאֲסֻפִּים שְׁנַיִם שְׁנָיִם: דברי הימים א כו יז

2. וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צָדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשִׁי בִּתְעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעָלַי הֵמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשָׁרְתֵנִי וְעָמְדוּ לְפָנַי לְהַקְרִיב לִי חֵלֶב וָדָם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים: יחזקאל מד טו

רבינו גרשום

התם דלא מטו מיעבד עבודה גמורה. שהקטני' היו השומרים שלא הביאו שתי שערות להכי קרי להו רובין הכא דקרי להו פרחי כהונה בהני דכבר איתו שתי שערות מיירי דחזו לעבודה: ואית דמפרשי. התם דתחילת ליליא הוא דלא חזו לעבודה כשמתחילין שם לשמור להכי קרי להו רובים. והכא דכבר סמוך הוא לזמן עבודה לתרום המזבח קרי להו פרחי: מנהני מילי. דבעינן שומרים בכ"א מקומות. ולאסופים הכי קאמר לאסופים שנים שנים. הכי מתפרש לאסופים שנים שני שומרים ואותן שנים דלאסופים לפרבר היו עומדים כלפי חוץ ולא בפנים: והני אסופים שנים. היינו ב' קיטוניות שנתוספו על הבנין כעין שקורין אפנדי"ץ היאך דפרבר דלמסילה חד הוא מצותו ואידך דיתיב גביה משום צוותא משום דקאי אבראי: והא האי קרא למזרחה ליום בלוים [הוא דכתיב]. אף על גב דכתיב בלוים תלת מנייהו כהנים הוו דהכי אשכחן בכ"ד מקומות דכהנים איקרי לוים: מ"ש הר הבית דעבדינן מתוכו. דקיימי שומרים בד' פינותיו מתוכו: אמרי הר הבית דאי תמה. שאם נתחלש השומר ובעי מיתב מצי יתיב דאינו אסור עבדינן מתוכו: אמר אביי תרי מנייהו לא צריכי שימור. היינו האמצעי שבדרום והאמצעי שבצפון שהשומרים שבראשון ושבשלישי יכולין לשמור האמצעי: אמרכלין. הוא מושל על הגזבר לכך קרוי אמרכל שומר על הכל: מדאיכא תנא דאמר תמניא הוו איכא נמי תנא דאמר חמשה הוו ולא קשיא: אבל הילוך. מהלכין בהן בלילה שלא בזמן עבודה ש"מ בגדי כהונה ניתנו ליהנות: אלא אימא נגד ראשיהן. מן הצד שלא היה ראשיהן נוגעין בהן ולא חיישינן דילמא מיגנדרי עלייהו דשמא לא מגנדר ואפי' מיגנדר בלא ידיעה הוי ולא אסיר:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא היו פושטין: (ב) מפרש ד"ה במתני' תנא וכו' דאי בחד מקום הוה מיירי ומשום לוותא אמאי בצד מזרח ששה בתרי סגי אי בחד מקום וכו' צריך ששה לעשרים ואחד מקומות וכן כולהו: (ג) ד"ה אמר אביי וכו' בג' מקומות שומרים להו וכו' במתני' דמדות: (ד) ד"ה א"ר משרשיא ש"מ תפלין כצ"ל וכן בגמ':

פי' הראב"ד

משום דהכי לא נקיט אלא מילי דמקדש. ומשום הכא ל"צ למיתני מילתא דעניינא האיך היו עושין וגם אם היו יושבין וישנין בבגדיהם וגם אירע קרי לאחד מהם האיך היו עושין וגם שהיתה מדורה לשם ובית הכסא לכבוד אבל לשם במסכת מדות קתני מילי דבנין בית המקדש האיך היו וקא נקיט ואזיל ממקדש גופיה כמה מקומות מיוחדין היו לשמור בבית המקדש היינו ג' מקומות של כהנים בית אבטינס ובית הניצוץ ובית המוקד ולאלתר הוה ליה למתני האיך היה עשוי בית המוקד. אלא משום דסדר המקומות נקיט ואזיל הר הבית ועזרה האיך היה רגיל איש הר הבית לעשות. ואח"כ מתחיל בנין הר הבית והעזרה כמה שערים היה בהר הבית בצפון העזרה ודרומה ומזרחה עד שמסיים שם בשערי צפון העזרה מפני שצפון היה בית המוקד ונפישי מילי דמוקד בבנינו וטפי משאר מקומות לפיכך קא מסיים ביה ומפרש ואזיל לכולי ענייני דבית המוקד האיך היה בנוי וקא נקיט ואזיל בתחילת ענין הלשכה משום שהם כמו מילי דאבראי כמו השערים מפני ששתי הלשכות של בית המוקד היו כלפי חוץ בולטין יותר מבית המוקד עצמו ואח"כ נקראו בית המוקד גופו. ומפרש ואזיל איך היה בנוי כגון כיפה בית גדול ומוקף רובדין כדי שלשם זקני בית אב יהיו ישנים ואיירי דנקיט זקני בית אב נקיט נמי פרחי כהונה ומקום היה שם אמה על אמה כל אותה בבא א"צ בכאן במתניתין דתמיד כי לשם מגיד בנינו והכא לא צריכא לבנינו וגם לשם לא היה צריך להגיד האיך היה אם אירע קרי כו' אלא מילתא אגב אורחא קמ"ל שמסיבה היתה בנוי תחת הבירה והיה הולך תחת המסיבה ולא היו שם חלונות בנוין אלא ע"י נרות הוו הולכין עד שמגיע לבית הטבילה ומדורה לא שייך לבנין לפיכך לא תני התם. וגם בית הכסא של כבוד לא הוה מבנין דאבראי ועוד לאו אורח ארעא לכללו עם בנין בית המקדש ועוד דמחילה לא נתקדש ובנינו דחול הוא. ועוד דכולו חשיב בנין ומכאן ואילך כל מה שמסיים בכאן במסכת תמיד א"צ לשם משום דלאו מעניינו דבנין הוא. ור' אלעזר בן יעקב נמי מילתא אגב אורחא קמ"ל דמסיבה היתה תחת החול. ות"ק א"ל מודה שהיה מסיבת תחת החול כי מלשכת הטבילה אדם יכול ליכנס למסיבה שתחת הבירה היה ומתוך מסרה שתחת החיל כי מסיבה היה מתעקמת מתוך הלשכה שתחת הבירה כלפי דרום ובתוך אותו המקום שתחת הבירה היתה מקום טבילה ובית הכסא

עין משפט
נר מצוה

טו א מיי' פ"ח מהלכות בית הבחירה הל"ח:
טז ב מיי' שם הל' ט:
יז ג מיי' פ"ז שם הל"ו:
יח ד מיי' פ"ה שם הל"ד:
יט ה מיי' פ"ד מהלכות כלי המקדש הל' יח ודי בשלשה:
כ ו מיי' שם הל' יז:
כא ז מיי' פ"ח שם הל' יא ופ"ג מהלכות עבודת יוה"כ הל' ט:
כב ח מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכ"ד (ופ"ח מהל' בית הבחירה הל' ו) טוש"ע א"ח סי' מ סעי' ג:

שיטה מקובצת

א] ליום ארבעה לנגבה ליום ארבעה: ב] הוא דיתיב גביה תיבת דאזיל ואות ו' נמחק: ג] כדר' יהושע: ד] מיתב מצי יתיב עבדינן מתוכו תיבת אמרינן נמחק: ה] בלבד עבדינן מבחוץ תיבת אמרינן נמחק: ו] ה"נ איכא תנא דאמר חמשה הוו ותיבות ואיכא תנא שבעה ואות ו' נמחק: ז] מהלכין בהן שמעת: ח] ישנים קתני מיהת ומניחין ותיבות והא גופא קא קשיא נמחק: ט] בהם אמר רב פפא לא תימא תחת ראשיהן אלא אימא כנגד ראשיהם אמר רב משרשיא ש"מ. תיבת פפא ל"ש: י] במקום שכלה החומה ומתחלת חומה אחרת הס"ד: יא] ה' שערי העזרה דה' שערים היו להן תיבת לו נמחק: יב] ששה מקומות תיבת וכולה נמחק: יג] חד ואידך תיבת הוא ל"ש: יד] ד' לא בעי אות ד' נמחק:

לעזי רש"י

קאנגל"ש [אנגלי"ש]. זוויות.
שולי"ץ [שול"ץ]. חבורה (אנשים).

פי' הרא"ש

דלא מטו למעבד עבודה. שלא הביאו ב' שערות אותן שהיו שומרים ויעורין כל הלילה שלא היה להם טורח העבודה למחר: דמטו למעבד העבודה. הם פרחי כהונה שהיו ישנים כדי שיכלו לסבול טורח העבודה למחר: תנן התם. במסכת מדות בשלשה מקומות הכהנים שומרים והלוים עמהם: והלוים בכ"א. שלשה מהם עם הכהנים וי"ח בפני עצמן ור"ת פי' ששומרי הלוים בכ"א מקומות מלבד ג' מקומות ששומרים שם עם הכהנים: על ה' שערי העזרה. בית הניצוץ ובית המוקד שנים מהם ובית אבטינס מן הפנות מבחוץ בין בשערים בין בפנות: לשכת הקרבן. היא לשכת הטלאים. אי נמי לשכה היתה מיוחדת לבקר בה הקרבנות ממומין: לשכת הפרוכת. שהיו אורגין בה את הפרוכת: אחורי בית הכפורת. לשכה אחת היתה במערב והיה לול קטן בכותל מערבי פתוח מן קדש הקדשים לאותה לשכה והלשכה היתה פתוחה לעזרה כנגד הלול להכשיר אחורי הכפורת לשחיטת קדשים דקרי ביה פתח אהל מועד כדאיתא בפרק איזהו מקומן [דף נה:]: מה"מ. רמוזות כל אלו השמירות: למזרח הלוים ששה. מקרא הוא בדברי הימים פירוש במזרח יש ללוים ו' ומסתמא במקום אחד לא היו שומרים דלמה יצטרכו לשמור ו' לוים במקום אחד אלא כל אחד שומר במקומו לבדו. שנים בשני פנות הר הבית ואחד על שער מזרח שהיה עליו שושן הבירה צורה. וכן לעזרת נשים בשתי פיות ואחד בשער נקנור: לצפונה ליום ארבעה. אחד בשער הטדי בהר הבית. ושנים בב' שערי עזרה בית הניצוץ ובית המוקד שהיו בצפון. ואחד בלשכת הקרבן או בלשכת הפרוכת. וסבירא לן דאחד מהם בצפון ובית אבטינס היתה באחד מן הפנות כדפי' לעיל: לנגבה ליום ד'. שני בשני שערי חולדה בהר הבית ושנים בשני שערי עזרה שער הדלק ושער המים. ושערי הקרבן שהיו אחד בצפון ואחד בדרום לא נמנו כאן והם הם שנים דאמר אביי לקמן תרי מינייהו לא בעי שימור. לפי שכל אחד באמצע השניי' היה. של צפון בין בית הניצוץ ובין בית המוקד. ושל דרום בין שער הדלק ושער המים. ושומרי פיות הם האמורים בפסוק אח"כ. והאי דכתיב לצפונה ליום נגבה ליום. לפי שהיו פניהם למזרח כמו ששנוי' לגבי תמיד דאמרינן כנגד היום וגזירת הכתוב הוא. א"נ כדי לשמור שער הקדוש שהוא עיקר השמירה שמשמש כניסה ויציאה: ולאסופים. פי' ר"ת לאסופים סופי הדלתות. וי"א לאסופים כלומר לשכות שנתוספו ע"פ הנביא. והא דקאמר שנים שנים ולא קאמר ד'. משום דבשתי פעמים נתוספו שנים ואחר כך שנים: לפרבר למערב ד' למסילה. ד' שומרים היו למסילה לשון סוף כמו פלא [נ"ל סלה] כלומר לסוף הבית למערב: לפרבר. לצד חוץ. שנים לפנות הר הבית וב' לפנות העזרה: [הני כ"ד]. הכי ס"ד דמשמע ליה אסופים שנים שנים הם ד' כלפי': ה"ק לאסופי' שהם שנים שנים. כלומר לשתי לשכות שנתוספו היה שני לוים שומרים: האיך דפרבר חד הוה. הא דקאמר שנים לפרבר לא קאמר שהיו